

פרד"ס כיבוד דוד

מס'

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

פרשת וארא - פשט - מפי הרב

**לא לתלות הגאולה בבשר ודם - ובמה שה' מכה הוא מרפא
"וידבר משה לפני ה' לאמר: הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך
ישמעני פרעה ואנכי ערל שפתיים" (פרק ו' פס' יב')**

יש לשאול מדוע הקב"ה רוצה לשלוח לפרעה את משה, שהוא ערל שפתיים. בדרך כלל שרוצים לשלוח נציג מבני ישראל, צריך לשלוח אדם שמבינים אותו ויש לו כושר דיבור ושכנוע. ועד שיוציא מילה מפיו, פרעה יזרוק אותו ולא ישמע בקולו?

אלא הקב"ה דווקא שלח את משה, שלא יתלו ביטחונם בבשר ודם. יאמרו בגלל שיש למשה כושר דיבור לכן נגאלנו, לכן שלח אדם מגמגם. וידוע שכאשר משה היה ילד קטן, לקח לפרעה את הכתר שבראשו, ואז חכמי מצרים אמרו: תבדוק, אולי זה אותו אחד שראינו שצריך לקחת ממך את השלטון. ולכן ניסו אותו בגחלים ובאבנים טובות, ובתחילה בא לקחת את האבנים הטובות. בא מלאך והזיז לו את ידו לגחלים, שאם היה לוקח את הזהב- היה פרעה הורגו. ולאחר מכן שם ידו בפיו ונשרפו שפתיו, ומכח זה נעשה מגמגם.

וצריך לדעת, על מה נענש, שהרי אין שום ייסורים ללא סיבה? אלא ראינו בפרשה הקודמת, כאשר בתיה הוציאה את משה מהיאור, היה בוכה, ולא רצה לינוק מדדי גויה, כיוון שפה שעתיד לדבר עם השכינה, אינו יכול לינוק מדדי גויה. אבל עכ"ז שם פיו על דדיהם, ולכן היה צריך תיקון. וכאן ע"י השרפה תיקן הפגם. ואע"פ שנעשה בו מום, עכ"ז במה שה' מכה הוא מרפא כיוון שתנאי הגואל תלוי בדבר שעבר דורות קודם לכם, מיעקב ליוסף, ומיוסף לאחיו, כנזכר בפרשה הקודמת" לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם: ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי. אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ויעקב, לאמר: **פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים**" (שמות פרק ג' פס' ט"ז).

רש"י: ושמעו לקולך מאליהם, מכיוון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב אמר להם: **פקד יפקוד אתכם**. יוסף אמר להם: **פקוד יפקוד** אלוקים אתכם. ומשה היה בן 12 שנים שברח מפרעה והם לא מסרו זה הסימן אלא לזקנים, ולכן היה צריך לבוא ולאמר להם הסימן. והמילה פקוד עולה בגימטריה 190, רמז להם יוסף שירד מן הגלות 190 שנים כמניין "קץ שם לחושך", במקום 400 שנה 210 שנים, וזה בזכות יוסף שעבר ייסורים קשים בחייו. וכן רמז באות פ' כמניין 80, שיבוא גואל בגיל 80 שהוא משה ויגאלם. וגם רמז למלוכת יוסף ששלט 80 שנים במצרים.

ויש לשאול, למה לא חששו יעקב ויוסף כאשר העבירו סימן זה, שיכול לבוא כל אדם ששמע את הפסוק ויאמר אותו. ואיך ידעו מי הוא הגואל האמיתי? אלא הוסיפו תנאי לפסוק שאותו אדם שיאמר, אינו יכול לבטא את האות פ'. ויש בפסוק זה ב' פעמים אות פ', וכל מילה שיש בה אות פ' מבטא אותה כאות ב' כמו הישמעאלים, ורק שאומר את הפסוק הנ"ל, מצליח לבטא את האות פ' כמו שצריך, ואם כן, לא כל אדם יכול זאת, והיות ומשה היה ערל שפתיים ומגמגם, לא יכול היה לבטא את האות פ', וכאשר אמר לזקנים את הפסוק הזה, אמר אותו כמו שצריך, ולכן ידעו שהוא הגואל האמיתי. מכאן רואים שאם לא היה ערל שפתיים- לא היה גואל את ישראל. ואם כן, במה שה' הכה אותו כביכול, (כיוון שגם תיקנו על ידי זה במה שהניח פיו על דדי גויה), הקב"ה מרפא שעל ידי זה יכול היה לגאול את ישראל.

מאני השבת:

ברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

א. **וארא**- לעיל מיניה כתיב ויגרשם מארצו, וסמ"ך ליה וידבר אלוקים. מלמד שלא היה הדיבור עמו בארצו אלא חוץ לכרך.

ב. **וארא** ו **ארא**. ו' פעמים כתיב באבות וירא. ג' באברהם, ב' ביצחק, וא' ביעקב.

ג. **אל-הים (86)**- בגימטריה הוא דיין (86), שדיבר אותו משפט.

ד. **וארא (208)**- בגימטריה יצחק (208), כדאיתא במדרש. שיצחק גרם לישראל שיצאו ממצרים.

ה. **וארא אל אברהם- ס"ת אלם**. שעשו עצמם אלמים ולא הרהרו אחרי מידותי.

ו. **באל ש-ד-י**- זה אינו חוזר אלא על אברהם ויעקב, שלהם נראה באל ש-ד-י, ופירש רש"י: זה מה שנאמר ביצחק, והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך. נאמר בה באל ש-ד-י. דבר אחר, אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל ש-ד-י ושמי ה'. פירוש באלו ב' שמות נראיתי להם, בשם יו"ד ה"א הבטחתים להשיבם בארץ לבטח, ובשם אל ש-ד-י הבטחתי אותם להפרות ולהרבות, כי זה השם הוא על פריה ורביה. ב' דיעקב, ק' דיצחק, מ' דאברהם, והוא בק"מ והוא בא"ת ב"ש (באל) ש-ד-י, לכן נראה להם בזה השם. ובר"ת א' דאברהם, י' דיצחק וי' דיעקב עולה כ"א, כמניין אהיה, הרי השם בר"ת וס"ת וזה חונה מלאך ה' סביב ליראיו.

ז. **לתת להם את ארץ כנען-** לתת (830) עולה ת"י (410) ת"ך (420), רמז לשני מקדשים שעמדו ת"י ת"ך שנים.

ח. **אשר גרו בה-** מנין אשר גרו בה, עמדו עשה שבטים בארץ.

ט. **נאקת-** בא"ת ב"ש טתד"א (414) בגימטריה האבות (414), לומר לך שעלת צעקת האבות ותפילתם.

י. **לכן אמור-** ב' במסורה: לכן אמור לבני ישראל. לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. שדורש בספרי, כל מה שעשה משה- עשה פנחס. משה נעשה שליח להוציא ישראל ממצרים, ופנחס יהיה שליח להוציא ישראל מהגלות. וכל כל הדברים שעשה משה, עשה גם כן פנחס. לכן עולה ק' שבזכות אברהם שהוליד בן למאה, ויצחק שמצא מאה שערים, ויעקב הוליד כל תולדותיו למאה שנים יצאו.

יא. **והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי-** ד' לשונות של גאולה, כנגד ד' מלכויות. ובאחרון כתיב ולקחתי כנגד אדום, וע"כ כתיב ביה, ולקחתי, כאדם הלוקח בחוזקה, שהוא קשה מכולם.

יב. **והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (2063)**- בגימטריה זה עני בישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות (2063).

יג. **מורשה-** ב' במסורה: דין, והאידך משה מורשה קהלת יעקב, שכזכות התורה ירשו הארץ, כדכתיב ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצורו, וכתיב מורשה ולא כתיב ירושה, רמז שמורשישם ולא יורשישם, שלא יכנסו לארץ.

יד. **מקצר (430)**- חסר וי"ו, ועולה כמניין ת"ל (430), לומר שלסוף ת"ל שנה יצאו, שנאמר ויהי מקץ ארבע מאות שנה ושלושים שנה.

טו. **ויצום-** ד' במסורה: ויצום אל פרעה ואח"כ נגשו בני ישראל. ויצום את כל אשר דיבר. ויצום לאמר: זה הדבר אשר תעשו (גבי יהוידע שהוציא בן המלך). ויצום לאמר: לא תיראו אלהים אחרים (גבי מלך אשור בפרשת השמרונים כשהרגו בהם האריות). בזכות משה שנעשה שליח לקב"ה לצוות על בני ישראל. ומה צווי דהתם איירי בע"א ההוא דמלך אשור ובענין שפיכת דמים ההוא דיהוידע שצום להרוג את המלכה, אף כאן צוה משה להתרחק מע"א ומשפיכות דמים.

טז. **אסיר-** ב' במסורה: אסיר ואלקנה. להוציא ממסגר אסיר. זהו שאמרו על בני קרח שמקום נבצר להם בגיהנם, וזהו להוציא ממסגר אסיר.

יז. **הן אני-** ד' דסמיכי: הכא, ואידך הן אני כפיך לאל. הן אני נשארתי לבד. ואל יאמר הסריס הן אני עץ יבש. משה אמר הן אני ערל שפתים, והקב"ה אמר לו: אני כפיך לאיל. כלומר, אל תחוש לעורלת שפתך, כי אהיה עם פיך והוריתיך, וכן ואל יאמר הסריס: הן אני עץ יבש, אל יאמר בלבו מי ילד לי את אלה, כלומר יבטח בשם שיש בידו לרפאותו כאשר חלה וילדה ציון.

יח. **ואני אקשה-** ועליו נאמר: עם עקש תתפתל. עקש (470) בגימטריה מלך מצרים (470).

יט. **והשלך לפני פרעה יהי תנין-** ולא אמר ויהי, אלא אחר שהשליך אותו, אמור למטה יהי תנין, כדי שישמע פרעה שעל פי דבורך יחזור לתנין. ולמה לתנין? לפי שפרעה אמר על עצמו התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו, ורמז לו כשם שזה היא תנין וחזר להיות עץ יבש, כן יחזור פרעה להיות עפר רימה ותולעה.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל הדא הוא דכתיב (משלי יד, כג) בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתיים אך למחסור בכל הדברים שאדם נושא ונותן בהם דברי תורה הוא נוטל עליהן שכר יכול אף בדברי בטלה כן תלמוד לומר ודבר שפתיים אך למחסור אתה מוצא לא היה יוסף ראוי ליתן בבית האסורין אלא עשר שנים מפני שהוציא דבה על עשרת אחיו ועל ידי שאמר לשר המשקים (בראשית מ, יד) כי אם זכרתני אתך והזכרתני אל פרעה ניתוסף לו עוד שתי שנים שנאמר (שם מא, א) ויהי מקץ שנתיים ימים וכן אתה מוצא במשה בתחלה היה ראוי הדיבור להתייחד עליו בפני עצמו ועל ידי שאמר (שמות ד, יג) שלח נא ביד תשלח נאמר לו) שם שם, יד) הלא אהרן אחיך הלוי ואף כאן (שם ו, יב) הן בני ישראל לא שמעו אלי וגו' והיה ראוי ליעשות כל הנסים על ידו ובשביל זה נתייחד הדיבור עליו ועל אהרן שנאמר וידבר ה' אל משה ואל אהרן :

הדא הוא דכתיב (איוב לג, כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר שלש פעמים ממתין לאדם שאם עשה תשובה מוטב ואם לאו הוא מגלגל עליו את הראשונות וכן אתה מוצא כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמות ג, י) לכה ואשלחך אל פרעה אמר תחלה (שם ד, א) והן לא יאמינו לי ואחר כך אמר (שם שם, י) לא איש דברים אנכי ואחר כך אמר (שם שם, יג) שלח נא ביד תשלח הרי שלש פעמים וכיון שלא חזר בדבריו ואמר (שם ו, יב) הן בני ישראל לא שמעו אלי נתייחד הדיבור על אהרן עמו הדא הוא דכתיב וידבר ה' אל משה ואל אהרן :

ויצום אל בני ישראל וגו' אמר להם הקדוש ברוך הוא בני סרבנים הן רגזנין הן טרחנין הן על מנת כן תהיו מקבלין עליכם שיהיו מקללין אתכם שיהיו מסקלין אתכם באבנים ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים אמר להן הקדוש ברוך הוא היו נוהגין בו כבוד וחלקו כבוד למלכות אף על פי שאני צריך לעשות בו את הדין וכן עשה משה שנאמר (שמות יא, ח) וירדו כל עבדיך אלה אלי לא אמר עליו אלא על עבדיו אף על פי שהיה לו לומר אתם ומלככם הוא בעצמו שנאמר (שם יב, ל) ויקם פרעה לילה ולכך לא פרסם אותו כדי לחלוק כבוד למלכות. רבי יעקב אומר מהו ויצום אמר להם הקדוש ברוך הוא שתפו הראשים שביניהן עמכם שכך אתה מוצא כתוב אחריו אלה ראשי בית אבותם :

דבר אחר אל פרעה מלך מצרים אמר רבי לוי משל למלך שהיה לו פרדס ונטע בו אילני סרק ואילני מאכל אמרו לו עבדיו מה הנאה יש לך באילני סרק הללו אמר להם כשם שאני צריך לאילני מאכל כך אני צריך לאילני סרק שאלולי אילני סרק מהיכן הייתי עושה לי מרחצאות וכבשונות לכך נאמר אל בני ישראל ואל פרעה כשם שקילוסו של הקדוש ברוך הוא עולה לו מגן עדן מפי הצדיקים כך עולה מגיהנם מפי הרשעים שנאמר (תהלים פד, ז) עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו מהו מעין ישיתוהו שמורדין דמעות כמעיינות עד שמצננין את גיהנם בדמעותיהן ומשם הקילוס עולה שנאמר (שם שם, שם) גם ברכות יעטה מורה מה הם אומרים אמר רבי יוחנן יפה אמרת יפה דנת יפה טהרת יפה טמאת יפה חייבת יפה למדת יפה הורית ועתידה גן עדן להיות צועקת ואומרת תן לי צדיקים אין לי עסק ברשעים שנאמר (שם לא, ז) שנאתי השומרים הבלי שוא ולמי אני מבקשת לאותן שהיו בטוחים על שמך שנאמר (שם שם, שם) ואני אל ה' בטחתי ועתידה גיהנם להיות צועקת ואומרת אין לי עסק בצדיקים ולמי אני מבקשת לרשעים להבלי שוא לאותן פועלי השוא והקדוש ברוך הוא אומר תנו לזה צדיקים ולזה רשעים שנאמר (משלי ל, טו) לעלוקה שתי בנות :

אלה ראשי בית אבותם (וכל המדרש כמו שמפורש בשיר השירים רבה.) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב ממשמע שנאמר בת עמינדב איני יודע שהיא אחות נחשון אלא ללמדך שכל הנושא אשה צריך שיבדק באחיה ותנין כן רוב בנים דומין לאחי האם. ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל וגו' בת פוטיאל לא נאמר אלא מבנות פוטיאל שהיתה אשתו משתי משפחות משבט יוסף שפטפט ביצרו ובא מצד אחר מיתרו שפיטם עגלים לעבודת כוכבים. הוא ואהרן ומשה הם המדברים :

ויהי ביום דבר ה' וגו' ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלוקים לפרעה הדא הוא דכתיב (תהלים כד, ז) שאו שערים ראשיכם שלמה אמר הפסוק הזה בשעה שהכניס הארון לבית קדשי הקדשים עשה ארון של עשר אמות כיון שהגיע לפתח בית המקדש היה הפתח של עשר אמות והארון של עשר אמות ואין עשר אמות יכולין להכנס בתוך עשר אמות ועוד שהיו טעונין בו כיון שבא להכניסו לא היה יכול עמד שלמה והיה מתבייש ולא היה יודע מה לעשות התחיל להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא מה עשה שלמה אמרו רבותינו זיכרונם לברכה הלך והביא ארונו של דוד ואמר (דה"ב ו, מב) ה' אלוקים אל תשב פני משיחך אמר רבי ברכיה בשם רבי חלבו באותה שעה חיה דוד והכל ממך לדרוש שכן דוד אומר (תהלים ל, ד) ה' העלית מן שאול נפשי חייטני מירדי בור והיה שלמה אומר: ריבון העולמים עשה בזכותו של זה שנאמר (דה"ב שם, שם) זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה מה כתיב אחריו (שם ז, א) וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים ותאכל העולה והזבחים וכבוד ה' מלא את הבית ורוח הקדש צווחת ואומרת (קהלת ד, ב) ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה התחיל שלמה אומר (תהלים כד, ז) שאו שערים ראשיכם והינשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד אמרו לו השערים (שם שם, י) מי הוא זה מלך הכבוד אמר להם (שם שם, שם) ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה כיון שאמר להם כן מיד שכחו אלולי כן בקשו לרוץ את ראשו להמיתו. דבר אחר מי הוא זה מלך הכבוד למה קרא לקדוש ברוך הוא מלך הכבוד שהוא חולק כבוד ליראיו כיצד מלך בשר ודם אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו והקדוש ברוך הוא הושיב לשלמה על כסאו שנאמר (דה"א כט, כג) (וישב שלמה על כסא ה' למלך והרכיב לאלהיו על סוסו ומהו סוסו של הקדוש ברוך הוא סופה וסערה שנאמר (נחום א, ג) ה' בסופה ובסערה דרכו לו וענן אבק רגליו וכתוב (מ"ב ב, יא) ויעל אליהו בסערה השמים מלך בשר ודם אין משתמשין בשרביטו והקדוש ברוך הוא מסר שרביטו למשה שנאמר (שמות ד, כ) ויקח משה את מטה האלוקים בידו מלך בשר ודם אין לובשין עטרה שלו והקדוש ברוך הוא עתיד להלביש עטרה שלו למלך המשיח ומהו עטרה של הקדוש ברוך הוא כתם פז שנאמר (שיר ה, יא) ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכתוב (תהלים כא, ד) תשת לראשו עטרת פז מלך ודם אין לובשין לבושו וישראל לובשין לבושו של הקדוש ברוך הוא ומהו לבושו של הקדוש ברוך הוא עוז שנאמר (שם צג, א) לבש ה' עוז התאזר ונתנו לישראל שנאמר (שם כט, יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום מלך ודם אין נקראין בשמו קיסר אגוסטא ואם נקראין בשמו היו ממיתין אותו והקדוש ברוך הוא קרא למשה בשמו שנאמר ראה נתתיך אלוקים לפרעה אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה פרעה הרשע עשה עצמו אלוה שנאמר (יחזקאל כט, ג) לי יאורי ואני עשיתי לפיכך יראה אותך ויאמר שזה אלוה :

ויקח אהרון את אלישבע בת עמינדב וגו'

והנה בעניין בת שבע אשת דוד הע"ה שלקחה אוריה החיתי בתחילה יתבאר יותר עניין זה, כי כמו שאהרון לקח את אלישבע בת עמינדב כן בהיותו בגלגול אוריה החיתי לקח בת שבע, ונמצא כי אלישבע ובת שבע הכל בחינה אחת ושתייהן בחינת רחל נוק' דז"א הנתקנת ע"י החסד שהוא אהרון הכהן שושבינא דמטרוניתא כנזכר בס"ה, אבל יש שינוי ביניהם כי בת שבע בזמן שאינה מתוקנת וכמ"ש חז"ל על דוד הע"ב שאכלה פגה, וכמו שנתבאר שם עניינה ואלישבע יש בה אותיות א"ל, לרמז שהיא מתוקנת כבר ע"י החסד הנקרא א"ל, בסוד חסד א"ל כל היום, ואומנם תיבת שבע שבכל אחת מהם נתבאר שם בעניין בת שבע וע"ש, וקרוב לזה נתבאר בס"ה בפ' וארא בפ' זה בעניין אלישבע ובת שבע.

ואלעזר בן אהרון הכהן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה וגו'

(מזולתו) כבר ידעת כי כשהרג פנחס לזמרי נתגלגלו בו נשמת נדב ואביהוא, וזש"ה ותלד לו את פנחס אלה ראשי כי פמחס נכללו בו אלה ראשי הלויים שניים שהם נדב ואביהוא השקולים למשה ואהרון שהם ראשי הלויים, ולכן סמיך ליה הוא אהרון ומשה. להודיע כי ראשי אבות הלויים הנזכרים הם אהרון ומשה, ואומנם פנחס לבדו היה שקול כמשה ואהרון ראשי אבות הלויים כנזכר כאשר נתגלגלו בו נדב ואביהוא שהיו שקולים כמשה ואהרון, כמ"ש חז"ל על פ' בקרובי אקדש.

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה

הנה ר"ת הירא את דבר ה' -וה (האדי בגימטריה 20), וכן איוב ע"ה בגימטריה 20. וז"ש בס"ה שפ' זה נאמר על איוב הנקרא ירא אלוקים, והעניין הוא כי איוב מה שנתירא היה כי דבר ה' יתהפך לאותיות ברד כאשר לא ישמעו אל דברו, וזה הבנת אומרו הירא את דבר ה', כי נתיירא משם דבר כי יהפך אל ברד וכמו שנתבאר בזוהר מכת הדבר נהפך לברד, האומנם טעם על מה זה נהפכה לאותיות ברד ולא לאותיות דבר, שהוא החילוף האמיתי מלמטה למעלה, הטעם הוא כי כיוון שהיה שם הירא את דבר ה' אשר לא חלה המכה עליו ונשאר מקניהם ולא היה בהם כליה גמורה, לכן לא נתחלפה המילה לגמרי.

וארא אל אברהם אל יצחק אל יעקב וכו'

דע כי האבות יצאו מאימא דהוי שם ס"ג, שיש בו ג' יודין (יוד ה' ואו ה') וא' וכן ר"ת של האבות אברהם יצחק יעקב ישראל- הם ג' יודין וא' אחת, והם בגימטריה א"ל, ולכן אברהם שהוא הראשון הוי חסד א"ל. וידוע דאימא מקנת בכרס"י (בכסא של עלום הבריאה) דתנן א"ל שד"י ולפיכך אמר וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שד"י, וזה לא היה ממש אלא בחלוף, וע"כ נאמר באברהם (בראשית ט"ו א'): "היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר" שהוא לשון תרגום, וכל לשון תרגום הוי חילוף, ולכן בס"ת של האבות יש שד"י בחילוף אתב"ש מק"ב והנה אף שיש בהם ד' שמות אינם אלא ג', שהם אברהם יצחק יעקב ר"ת ב' יודין וא' שהם כמניין אהיה (21), דאימא שהיא אהי"ה יצאו, והנה הס"ת שהם בק"ם (אברהם יצחק יעקב) ול' דישראל עולים עק"ב והי' אחרת דשם הוייה הרי בגימטריה יעקב שע"י כולם יצא יעקב, והנה משה עולה א"ל שד"י שלוקח הוא כל בחינת האבות, וזו היא ש' של משה, שהיא ג"כ בחינת האבות. נשאר ממלת משה מ"ה דהיינו שם הוייה דאלפין (יוד הא ואו הא בגימטריה עולה 45 מ"ה). וזמ"ש ושמי ה' לא נודעתי להם, דהיינו שם מ"ה.